

Весна ЕГЕРИЋ

БАЈРОН У ВЕНЕЦИЈИ

*»Men are the sport of circumstances, when
The circumstances seem the sport of men.«*

*»The lady and her lover, left alone,
The rosy flood of twilight's sky admired;
Ave Maria! O'er the earth and sea,
The Heavenliest hour of Heaven is worthiest thee!«*

(Из »Дон Жуана«, Бајрон)

А Венеција је блистала, канали су били као један велики пожар, у небо су се распрскавали водопади зелене, црвене, плаве боје, каскаде и звездице. Празник се увек прослављао тако, са ватрометом. Баџи поглед десно и видећеш како гондоле лако, готово бешумно клизе водом. Чудновати бродич, без измена наслеђен из доба балада, и тако нарочито црн као што су иначе међу свима стварима црни само ковчези – он је подсећао на безгласне и злочиначке пустиловине у ноћи пуној пљускања, подсећао је још више на саму смрт, на носила и на туробан спровод и последњи, ћутљиви пут. И је ли примећено да је седиште једне такве барке, та наслоњача лакована црно као ковчег са бесјајном црном навлаком, да је то најмекше, најразблудније седиште на свету, на ком се најпре малакше? Очито сам сувише дуго сам, помисли Бајрон. Лорд је осећао како га обузима нека чудна сета, тако да би могао загњурити главу у своје крило, беспомоћан као дете. Од развода са Анабел, буквалног искључења из друштва, бекства из Енглеске и велике самоће коју је каткад осећао лутајући по страним земљама, остало му је то осећање. »Треба ми љубавница«, помисли он. Љубавница! Смешно. А шта је онда Тереза Гвичиоли, лепотица, заљубљена у њега и још к томе грофовског порекла?

Каква је то празнина у човеку коју ни вино, ни жене, ни књиге не могу да испуне? Шта је то што га тера напред, вечито похлепног, вечито незадовољног?

*»Give me the women, wine and song and laughter,
Sermons and soda water the day after!«*

Како му то глупо и фриволно делује у ретроспективи! Можда су ова лутања, налик на Каинова, налик на Ахасверова – напосто казна за грех фриволности у књижевности, за то што није дао од себе све што је могао, што је протраћио свој таленат негде између будоара и скуштинске сале? Или то у њему поново дижу главе његови преци, луди Бајрони, незадовољна, деструктивна, самоубилачка чељад! »Ја сам«, прохуја му кроз главу, »последњи Бајрон. Не,« помисли, »лека мора бити«, негде мора бити лека«, где ако не у овој чаробној Венецији коју је тако лепо опевао у »*Чајлду Харолду*«. Кад здравије размисли није то дело заслужило толику популарност, заиста није. Сетио се како га је један карикатурист нацртао како подигнутог носа и забаченог црног плашта креће у свет. »Ексцентрични лорд«! Нарочито мора да је деловао тако после Анабелиног описа, није престала да га оговара док цела Енглеска није сазнала за њихов брачни живот. Живот! »Па«, рече он, обраћајући се у мислима својој бившој жени, »реци ми јесам ли ја зато крив? Јесам ли крив што нисам као мој пријатељ Шели коме је целог живота била довољна једна једина жена, јесам ли крив? Жене у принципу не знају шта хоће. Неке желе мир, неке желе борбу, све служе углавном да испрхљују човека. Узмеш Анабел. Тражила је узбуђења и страх, добила их је и онда се бунила. Узмеш Керолајн Лем. Где ћеш наћи веће супротности од конвенционалне Анабел. Ексцентрична, лепа, обожавана, несрећна, развратна Керолајн. »Неке се брину о дому и деци, неке се одају разврату...« А све пролазе исто. Ето, репимо Керолајн Лем. Шта јој је фалило код угледног мужа и срећне породице, зашто га је прогањала својим рецитованим стихова, својим писмима, својим вечитим досадним присуством.? Ја јој нисам обећавао вечиту љубав, јесам ли? Али кад леди Лем умисли да је нашла сродну душу, ни десет коња је не могу отргнути од њеног избора. Сирота луда Керолајн! Онај циркус кад је јавно ишла за њим, па кад је дала да се на ливреје њене послуге угравира »Не веруј Бајрону«. И он је онда важио као неки заводник. А све оне, оне су заводиле њега. Колики јаз дели његову несносну, насртљиву љубавницу, са голубијим очима и говором пуним општих места од фригидне математичарке, његове супруге, увек опрезне Анабел. А ипак имају нешто заједничко. Жене! Бајрон добаца гондолијеру напојницу. Боље је играти шах него лудовати за женама, боље је и политиком се бавити. Женама никад доста љубави. Љубави, љубави, љубави. Све је то бескрајно досадно. Хоће те и неће те и бране се и дају се, још су најбоље плаћене, као његова неписмена рибарка, само и она је себи допустила слободу да буде љубоморна. Жене су зло на земљи, казна за човека, још од Евиних времена! Ђаво нека га носи ако икад још погледа коју. Кад се само сети како је с Моста уздисаја скакао да би га Венецијанке гледале. Што даље од њих овај пут!

С муком се Бајрон пробијао кроз шарену, разнолику гомилу, кроз Арлекине и Колумбине. Око њега су плесали чудни играчи с тамбуринама, за руку га ухвати човек маскиран у роду и, хтео не хтео, морао је да заигра са родом, зецом и лисицом. Једна »Туркиња« са длакавим, мушким ногама заигра пред њим трбушни плес. Мали Италијан бленуо је у ватромет широко отворених уста. Бајрон пожури ка палатама.

Узмеш грофицу Гвичиоли. Шта она хоће? Брак. Јасно је као дан да хоће једино што он није у стању да јој пружи. Брак. Човек би од паметне жене и к томе грофице очекивао мало другачији приступ ствари. Али, између ње и рибарке ту нема разлике. Ето, већ је почела и за књижевност да се интересује, рукописе да му преправља. Она, која, уз сво поштовање према њеној личности, о књижевности везе нема, добра стара Тереза! Узеће недељу дана одмора од грофице. Три недеље.

На тргу светог Марка, тик уз саме лавове, изненада мину крајичак женске хаљине. Имала је белу хаљину и црни чипкасти вео пребачен преко плаве косе. Бајрон је застао, запањен пред ретком лепотом венецијанске лепотице. Мора да припада високом друштву. Кад би само могао да јој завире испод маске. Како је та жена ходала! Ходала је као да ногом додирује таласе, ходала је необично, клизила је као лабуд. Црни лабуд. Тајанствена. Кренуо је за њом, између жонглера и гутача ватре и дечурлије која су ударала чврге једни другима. Где сам те нашао у овој валпургијској ноћи, како сам те само срео лепотице, води ме љубави, бићу твој целу ноћ. Пробијао се кроз шарену масу, сасвим сигуран да је овај пут то она, она једина, коју је чекао толике године. Окренула је ка њему лице и осмехнула се. Флертује! Од свих жена на свету, Италијанка, нарочито Венецијанка је најлепша, најједноставнија, најсуптилнија.

Енглески племић је лако забадио плашт (сасвим као у карикатури) и пожурио за белим обликом који се све више удаљавао, за велом који је лепршао. Следио ју је кроз уске уличице са оронулим зградама и стрмим степеницама, следио ју је кроз гомилу, а онда и тамо где је гомила сасвим престала, кроз бедне уличице у којима се сушио веш и где су стајали људи због којих је Бајрон стиснуо повчаник у цепу.

На самој обали канала она застаде. Где га је то довела богу иза леђа и како су се опет обрели поред канала није му било јасно. С изузетком неких лађица које су се љуљале у луци, све око њега било је непомично. »Мене чекате?« »Како се зовеш?« »Зашто вас интересује моје име, Лорде?« »Откуд знаш ко сам?« »Ко још није чуо за Бајрона?« »Онда и ти мене чекаш?« »Одавно те чекам«. Скинула је маску и Бајрон је осетио како му ледени трнци пролазе телом. »Спознају си увек желео, Бајроне, а ја сам спознаја. Пружи руку.« Невољно, лорд пружи руку и она му рече: »Умрећеш од грознице. У Грчкој! Пиши брзо књиге које имаш да напишеш, јер у Грчкој ћу те чекати, Бајроне.«